

AgEcon SEARCH
RESEARCH IN AGRICULTURAL & APPLIED ECONOMICS

The World's Largest Open Access Agricultural & Applied Economics Digital Library

This document is discoverable and free to researchers across the globe due to the work of AgEcon Search.

Help ensure our sustainability.

Give to AgEcon Search

AgEcon Search
<http://ageconsearch.umn.edu>
aesearch@umn.edu

*Papers downloaded from **AgEcon Search** may be used for non-commercial purposes and personal study only. No other use, including posting to another Internet site, is permitted without permission from the copyright owner (not AgEcon Search), or as allowed under the provisions of Fair Use, U.S. Copyright Act, Title 17 U.S.C.*

Literatúra

- BIELIK, P.: Komparácia výkonnosti slovenského poľnohospodárstva. Acta oeconomica et informatica, 1, 1998, č. 1, s. 11-15.
- BELAJOVÁ, A.: Systémový prístup k regionálnej politike. Acta oeconomica et informatica, 1, 1998, č. 1, s. 23-25.
- DAWIT, A.: Analýza a komparácia agrárnych politík. (Kandidátska dizertačná práca). Nitra 1998. 106 s. Slov. poľnohospod. univerzita.
- IŽÁKOVÁ, V.: Podmienky konkurenčnej schopnosti slovenského poľnohospodárstva na trhoch krajín CEFTA. (Výskumná správa). Bratislava, VÚEPP 1995. 55 s.

- KUZMA, F.: Produktivita práce v poľnohospodárstve Slovenska. In: Aktuálne ekonomicko-právne problémy poľnohospodárstva. Nitra, SPU 1997, s. 139-143.
- PODOLÁK, A.: Teritoriálna a komoditná efektívnosť agroobchodu SR. Zemědělská ekonomika, 44, 1998, č. 2, s. 73-75.
- STEHLO, P.: Analýza účinnosti podmienok Európskej dohody o svetovom obchode. (Výskumná správa). Bratislava, VÚEPP 1995. 45 s.
- ŠIMO, O.: Obilniny v agrárnom obchode SR. Acta oeconomica et informatica, 1, 1998, č. 1, s. 20-22.

Kontaktná adresa:

prof. Ing. Alojz Podolák, CSc.
Katedra ekonomiky, FEM SPU v Nitre, Tr. A. Hlinku 2, 949 76 Nitra, tel.: 087/ 51 32 43, fax: 087/51 15 60, e-mail: podolak@afnet.uniag.sk

Acta oeconomica et informatica 2
Nitra, Slovaca Universitas Agriculturae Nitriae, 1998, s. 31—35

**VPLYV EKONOMICKEJ TRANSFORMÁCIE NA SÚČASNÝ STAV
SLOVENSKEHO POĽNOHOSPODÁRSTVA
IMPACTS OF ECONOMIC TRANSFORMATION
ON CURRENT STATE OF THE SLOVAK AGRICULTURE**

Viera IŽÁKOVÁ

Výskumný ústav ekonomiky poľnohospodárstva a potravinárstva, Bratislava

In this paper we describe the current situation of the Slovak agriculture in the transformation period and analyse the factors that influenced the development of agricultural sector. The Slovak agriculture is after the first stage of the agricultural transformation which was characterised by lower demand for food-stuffs, creation of new business structure and recovery of owners relations to land and agricultural property. The performance of agricultural sector measured by gross agricultural output and value added has been improving since about 1995. The income situation of agricultural sector has also been improving. It is owing to price increases and adjustments of economic instruments. The Slovak foreign trade with agro-food products shows increasing deficit which is the reflection of economic transformation not only in agriculture but also in the food processing industry.

Key words: agricultural production, income, competition, agricultural market

Materiál a metódy

Poznatky o aktuálnom stave poľnohospodárstva posudzujeme na základe ukazovateľov intenzity a efektívnosti výroby, dôchodkovosti poľnohospodárskych subjektov, konkurencieschopnosti agropotravinárskych produktov na zahraničných trhoch a sebestačnosti. Podkladové údaje sme získali zo ŠÚ SR, Informačných listov Ministerstva pôdohospodárstva SR, Colnej štatistiky a výberového súboru testovaných podnikov.

Výsledky a diskusia

Vplyv ekonomickej transformácie na súčasný stav slovenského poľnohospodárstva možno posúdiť na základe vývoja výkonnosti tohto sektora, štrukturálnych zmien v rastlinnej a živočíšnej výrobe, dosahovanej dôchodkovosti podnikateľských subjektov a konkurencieschopnosti na zahraničných trhoch. Predpokladali sme totiž, že všetky reformné kroky, najmä privatizácia, obnovenie

vlastníckych vzťahov k pôde a ostatnému majetku, liberalizácia cien a zahraničného agrárneho obchodu, sú iba prostriedkom na dosiahnutie lepšej výkonnosti a dôchodkovosti poľnohospodárstva, ako aj konkurencieschopnosti agrárnych produktov na domácom a zahraničnom trhu. V súčasnosti je už jasné, že pri založení hospodárskej reformy v roku 1990 sa nedocenil vplyv cenovej liberalizácie na dopyt po potravinách, ktorý v skutočnosti zohral najdôležitejšiu úlohu v transformačnom procese poľnohospodárstva.

Súčasná štruktúra poľnohospodárskej výroby v SR

Súčasná štruktúra poľnohospodárskej produkcie je výsledkom adaptačných zmien v poľnohospodárskych subjektoch, pri ktorých zohrávali dôležitú úlohu tržové faktory, ako sú ceny a dopyt na domácom i zahraničnom trhu, ako aj úsilie podnikateľských subjektov o dosiahnutie konkurencieschopnosti pri znížených kapitálových vkladoch.

V rastlinnej výrobe na zmeny v dopyte a cenách po roku 1990 reagovali producenti predovšetkým zmenami v pestovateľských plochách. Prejavilo sa to tým, že sa zvýšili oševné plochy rentabilných produktov (obilnín, olejní, cukrovej repy) a znížili sa plochy nerentabilných plodín, resp. plodín so zníženým dopytom (strukoviny, zemiaky, ovocie).

Pokles v dopyte po živočíšnych výrobkoch bol najvýraznejší, pretože došlo k poklesu spotreby mäsa obyvateľstvom o 40% a mlieka, vrátane mliečnych výrobkov o 30%. Táto tendencia bola ovplyvnená aj zmenami vo výživovom modeli (posilnenie spotreby hydínového mäsa a nahrádzanie masla rastlinnými tukmi) a v prípade mliečnych výrobkov aj konkurenciou z dovozu. Výrobcovia reagovali na pokles v dopyte výrazným znížením stavu hovädzieho dobytku (v roku 1996 iba 55% z úrovne roku 1989). Táto tendencia spolu s poklesom úžitkovosti sa premietla do vývoja produkcie chovu hovädzieho dobytku. Znižovanie stavov dobytku sa dialo prevažne vývozom do cudziny, takže domáca ponuka a dopyt boli viac – menej v rovnováhe. V prípade mlieka aj pri poklese produkcie (o 43,7%) ponuka stále prevyšuje domáci dopyt, a jeho prebytok spracovaný hlavne na syry a sušené mlieko, sa vyvážal s dotáčnou podporou.

Pokles stavov ošípaných a následné zníženie produkcie mäsa boli menej dramatické (vyššie 22%), pretože domáci dopyt po týchto druhoch mäsa sa znížil iba mierne.

Celková výkonnosť poľnohospodárstva, vyjadrená hrubou poľnohospodárskou produkciou (HPP) v procese transformácie, klesala až do roku 1993. Príčiny sú v poklese dopytu a postupnom prispôbovaní sa ponuky dopytu po potravinách, ale aj v znížení intenzifikáčnych vkladov v podobe nakupovaných vstupov do výroby. Od roku 1993 dochádza k pomalému rastu výkonnosti poľnohospodárstva, ale v roku 1996 dosiahla HPP iba 78% z úrovne priemeru rokov 1986-1990. Rastlinná výroba má pritom priaznivejší vývoj (takmer 80% z úrovne predchádzajúceho obdobia) ako živočíšna výroba (76% z úrovne rokov 1986-1990). Dokumentuje to nasledovný prehľad:

Tabuľka 1 Vývoj hrubej poľnohospodárskej produkcie v mil. Sk (stále ceny)

Ukazovateľ (1)	1989	1993	1994	1995	1996	Index 1996/1993 (2)
HPP spolu (3)	52 034	35 375	37 070	37 220	38 990	110,22
HP RV (4)	22 968	14 989	16 112	15 939	17 477	116,60
HP ŽV (5)	29 066	20 386	20 958	21 281	21 513	105,53

Prameň ŠÚ SR

Table 1 Development of gross agricultural production in mil. Sk (fixed prices)

(1) indicator, (2) index, (3) gross agricultural product, (4) gross agricultural product in plant production, (5) gross agricultural product in animal production

Uvedený vývoj v produkcii nespôsobil pokles sebestačnosti vo výrobe potravín mierneho pásma. V roku 1996, teda po vyrovnaní ponuky a dopytu, dosiahla miera sebestačnosti pri obilí 96%,

pri zemiakoch 98%, cukre 110% a čerstvej zelenine 104%. V živočíšnych výrobkoch miera sebestačnosti pri čerstvých mliečnych výrobkoch bola 113%, pri syre 124%, pri sušenom mlieku 154% a pri hovädzom a ovčom mäse a vajciach sú tiež exportovateľné prebytky.

Tabuľka 2 Porovnanie vybraných ukazovateľov intenzity rastlinnej výroby

	pšenica (1)	jačmeň (2)	kukurica (3)	repka (4)	cukrová repa (5)	zemiaky (6)
SR	4,13	3,18	5,75	1,91	40,75	19,02
EÚ	6,62	4,62	8,50	2,70	53,32	33,05
index SR=100	160,3	145,3	147,8	141,4	130,8	173,8

Údaje sú z roku 1996 (v ha)

Table 2 Comparison of selected indicators of intensity of plant production

(1) wheat, (2) barley, (3) maize, (4) rape, (5) sugar beet, (6) potatoes

Tabuľka 3 Porovnanie vybraných ukazovateľov intenzity živočíšnej výroby v SR a EÚ

	Dojnosť na 1 dojniciu kg (1)	Produkcia vajec na 1 sliepku v ks (2)
SR	3 416,1	218,5
EÚ	5 537,0	265,6
Index SR=100	162,1	121,5

Údaje sú z roku 1996

Table 3 Comparison of selected indicators of intensity of animal production in the Slovak republic and the EU

(1) milk production per milch cow (kg), (2) production of eggs per one hen

Na celkovom vývoji poľnohospodárskej výroby negatívne hodnotíme pokles intenzity rastlinnej a živočíšnej výroby, čo ešte zhoršilo našu pozíciu voči štátom Európskej únie. Dokumentuje to nasledovný prehľad:

Konkurencieschopnosť hlavných poľnohospodárskych produktov

Konkurencieschopnosť na zahraničných trhoch sa zvykne posudzovať podľa výrobných nákladov, resp. cien k tej-ktorej krajine resp. u výrobcu a ďalej mierou uplatnenia výrobku na trhu. Ak posudzujeme výrobky živočíšnej výroby podľa týchto hľadísk, doterajší vývoj našej konkurencieschopnosti bol nasledovný:

Napriek tomu, že produkcia hovädzieho mäsa od začiatku deväťdesiatych rokov klesá, vznikajú prebytky na domacom trhu z dôvodu nízkej kúpnej sily obyvateľstva, ktoré sa realizujú na zahraničných trhoch, čiastočne s uplatnením exportných dotácií. Vzhľadom na vysoké inštitucionálne ceny v EÚ a krajinách s deficitom produkcie (Taliansko, Grécko) sa zatiaľ darí prebytky vyvážať a bilancia obchodu s hovädzím mäsom je trvalo kladná.

Tabuľka 4 Vývoj cenových rozdielov pri obilninách v rokoch 1989 – 1996 (v Sk.t⁻¹)

Ukazovateľ (1)	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996
Pšenica (2)							
Upravená domáca cena (3)	2 377	2 708	2 989	3 761	4 003	3 637	4 407
Svetová referenčná cena (4)	2 462	2 119	3 389	3 361	3 679	4 859	6 182
Cenový rozdiel (5)	-85	589	-400	400	324	-1 222	-1 775
Jačmeň (6)							
Upravená domáca cena (3)	2 215	2 273	2 521	3 461	3 586	3 380	4 001
Svetová referenčná cena (4)	2 098	2 276	2 821	2 464	2 645	3 890	5 473
Cenový rozdiel (5)	117	-3	-300	997	941	-510	-1 472
Kukurica (7)							
Upravená domáca cena (3)	3 025	3 212	3 513	3 940	4 126	4 259	5 019
Svetová referenčná cena (4)	2 200	2 665	2 974	3 327	3 975	4 304	5 727
Cenový rozdiel (5)	825	547	539	613	151	-44	-708

Prameň: Prehľad poľnohospodárskych politík – Slovenská republika, OECD Paríž, 1997

Table 4 Development of price differences for cereals in years 1989 - 1996 (Sk/ton)

(1) Indicator, (2) wheat, (3) adjusted domestic price, (4) world reference price, (5) price difference, (6) barley, (7) maize

Zhodnocovanie vstupov a výrobných zdrojov v chove HD je neefektívne, ale v medzinárodnej výmene získavajú komparatívnu výhodu, ktorá spočíva v nízkej cene výrobných faktorov.

Mlieko a mliečne výrobky pochádzajúce od slovenských výrobcov, sú konkurencieschopné s výrobkami vyrábanými v EÚ i vo svete. Na domácom trhu sú slovenské mliečne výrobky konkurencieschopné nielen kvalitou, ale najmä cenou. Na zahraničných trhoch nie sú bez exportných dotácií konkurencieschopné. Vďaka vývozným dotáciám poskytovaným najmä na syry a sušené mlieko má Slovensko v zahraničnom obchode s mliečnymi výrobkami kladnú bilanciu, ktorá sa stále zlepšuje.

Bravčové mäso je na domácom trhu konkurencieschopné a rast produkcie v roku 1996 umožnil znížiť dovoz na menej ako šestinú úrovne z roku 1993. V roku 1997 sa však produkcia bravčového mäsa znížila aj vplyvom moru ošípaných, čo spôsobuje, že naša zahranično-obchodná bilancia je s touto komoditou i naďalej záporná.

Budúca konkurencieschopnosť tejto produkcie bude závisieť od vývoja cien jatočných ošípaných v EÚ a na svetových trhoch a hlavne od vývoja cien krmív. Pokiaľ sa bude cena obilia ako hlavnej zložky jadrových krmív u nás zvyšovať pri nezmenenej efektívnosti chovu by sa táto produkcia stala nekonkurencieschopnou.

Konkurencieschopnosť hydínového mäsa vyrobeného našimi výrobcami klesá z dôvodu zvyšujúcich sa cien krmív, najmä ich základnej zložky – obilia. Z medzinárodných cenových porovnaní vyplýva, že naše ceny platené výrobcami sú vzhľadom na cenovú úroveň výrobných vstupov a produkčných faktorov veľmi vysoké. V podmienkach jednotného trhu EÚ pri zachovaní dnešnej účinnosti vstupov by nebolo odvetvie konkurencieschopné. Dokazuje to skutočnosť, že Slovensko bolo čistým dovozcom hydínového mäsa, najmä pod vplyvom dovozu genetického materiálu.

Výroba vajec vykazovala za uplynulé obdobie stabilné hodnoty, pri výraznom raste podielu samozásobenia. Náhlým rastom svetovej referenčnej ceny EÚ v roku 1996 sa domáca výroba vajec dostala do polohy cenovej konkurencieschopnosti. Naše farmár-

ske ceny boli zasa v porovnaní so susednými krajinami (Maďarsko, Poľsko, ČR) najvyššie. V kategórii konzumných vajec sme zaznamenali aj kladné saldo zahraničného obchodu, čo znamená, že sme konkurencieschopní hlavne na okolitých trhoch krajín CEFTA a bývalej Juhoslávie. Udržanie konkurencieschopnosti pri vajciach bude závisieť podobne ako pri hydínovom mäse hlavne od cien obilnín a krmných zmesí.

Hoci produkty rastlinnej výroby mali v období transformácie na domácom trhu dobrú ekonomiku výroby, ich konkurencieschopnosť na zahraničných trhoch v sledovanom časovom rade rokov 1990-1996 bola zabezpečovaná najmä v rokoch rastu svetových cien.

Konkurencieschopnosť obilnín bola takto zabezpečená v rokoch 1992, 1995 a 1996, vývoz a dovoz zo Slovenska bol však ovplyvňovaný politikou štátu.

Olejníny (slnečnica a repka) dosahovali dobrú konkurencieschopnosť na zahraničných trhoch, pretože naše ceny boli s výnimkou roku 1995 pod úrovňou referenčných svetových cien. Relatívne nízke domáce ceny, platené poľnohospodárskym výrobcami, boli spôsobené monopolným odberateľom.

Pri komodite cukor v sledovaných rokoch prevažoval dovoz nad vývozom, čo sa zmenilo až v roku 1996, keď došlo prvýkrát k sebestačnosti vo výrobe cukrovej repy i cukru. Svetové ceny cukru sú nižšie ako u nás a máme súčasne vyššie ceny ako sú v krajinách CEFTA, čo znamená, že aj keby sme chceli zvýšiť výrobu cukru, a tým aj cukrovej repy, nebudeme pre ňu mať odbytu doma ani v zahraničí.

Dôchodková situácia poľnohospodárstva

Ekonomická reforma mala významný dopad na dôchodkovosť poľnohospodárstva. Až do roku 1990, keď sa uplatňoval podstatne vyšší objem dotácií a poľnohospodársku výrobu vo významnom rozsahu dopĺňovala nepoľnohospodárska výroba, vykazoval poľnohospodársky sektor zisk. Prudký pokles dotácií, roztvorenie cenových nožníc, výrazné obmedzenie nepoľnohospodárskej výroby a vysoká cena úverov ako dôsledok ekonomickej reformy

Tabuľka 5 Ekonomická výkonnosť poľnohospodárstva v mld.Sk

Ukazovateľ (1)	1989	1991	1992	1993	1994	1995	1996
Výnosy (2)	71,5	47,5	44,6	52,2	57,4	55,3	57,5
Náklady (3)	67,6	59,1	59,4	59,3	60,8	58,1	60,1
Hospodársky výsledok (4)	3,9	-11,6	-10,3	-6,8	-3,4	-2,8	-2,6
% ziskových (5)	—	10	10	30	40	46	52
% stratových (6)	—	90	90	70	60	54	48

Prameň: Štatistické údaje r.1989-1992, Informačné listy CD VÚEPP r.1993-1996 prepočítané na celú pôdu, v r. 1993 zohľadnený odvod z miezd a odmien

Table 5 Income situation of agriculture in mld Sk

(1) indicator, (2) revenues, (3) costs, (4) profit, (5) % of profit making, (6) % of loss making

spolu s postupným vysporiadávaním vlastníckych vzťahov, sa odzrkadlili vo vysokej strate poľnohospodárstva, hlavne v prvých rokoch reformy.

Ekonomickú výkonnosť poľnohospodárstva možno demonštrovať vývojom výnosov a nákladov, ktoré mali nasledovný priebeh:

Ekonomická výkonnosť poľnohospodárstva má nepochybne pozitívne vývojové tendencie. Uplatňované nástroje a opatrenia realizované v rámci Koncepcie agrárnej politiky sa čiastočne prejavili na ekonomických výsledkoch už v roku 1994 pri znížení straty o 3,4 mld Sk (zníženie daní asi o 300 mil.Sk, zvýšenie dotácií asi o 180 mil.Sk, zvýšenie výdavkov na reguláciu trhu prostredníctvom ŠFTR o 1 mld Sk). Najvýznamnejší vplyv na tomto znížení však malo uzatvorenie cenových nožníc o 3,2 indexového bodu v prospech poľnohospodárskych výrobkov. V ďalších rokoch 1995 a 1996 sa účinnosť aktualizovaných nástrojov a opatrení významne eliminovala obnovením roztvárania cenových nožníc, ale aj predĺžovaním procesu privatizácie štátnych majetkov, čo spôsobilo spomalenie tempa znižovania straty.

Napriek týmto nepriaznivým vplyvom došlo k celkovému zníženiu straty za roky 1994-1996 o 4,2 mld Sk, k miernemu ústupu krízových javov spojených so znakmi reštrukturalizácie výroby, čiastočnou obnovou fixného kapitálu a úsporou zhmotnenej práce.

Pri znížení straty mali rozhodujúci význam obchodné spoločnosti. Tento trend svedčí o postupnom oživovaní a prispôbovaní sa trhovému prostrediu, aktivizácii vlastných výrobných a spracovateľských činností, čo sa odrazilo aj v rýchlejšom raste výnosov ako nákladov. Zvýšenie zisku obchodných spoločností, ktoré vznikli na báze časti družstiev a štátnych majetkov, je spravidla spojené so zvýšením straty materských firiem v dôsledku prevzatia ich podnikateľskej činnosti a časti najmä bonitného majetku týmito obchodnými firmami (bez záväzkov, bez nepotrebného majetku). Pri celkovom pozitívnom vývoji hospodárskeho výsledku týchto spoločností. 31% z nich vykazovalo v roku 1996 stratu (v PD 51%). Situácia v širšom kontexte je o to zložitejšia, že 190 poľnohospodárskych subjektov je výrobné nečinných. Sú to subjekty vysoko stratové, ktoré nevykazujú žiadnu hospodársku činnosť, s vysokou nákladovou zaťaženosťou z minulých rokov, spôsobeneou odpismi a úrokmi z úverov starého bloku. Je predpoklad, že

celková strata za poľnohospodárstvo sa bude postupne znižovať, k čomu prispeje privatizácia štátnych majetkov (zníženie straty o 0,8 mld Sk) a tiež konkurz a likvidácia týchto nečinných poľnohospodárskych družstiev (zníženie straty o 1,5 mld Sk).

Poľnohospodársky zahraničný obchod a obchodná politika v SR

Hodnotenie zahraničného poľnohospodárskeho obchodu a obchodnej politiky je možné iba od osamostatnenia, teda od roku 1993, pretože za roky 1990-92 absentujú údaje z colnej štatistiky.

V počiatočnej fáze reformy v poľnohospodárstve bol zahraničný obchod s poľnohospodárskymi a potravinárskymi komoditami výsledkom vývozu prebytkov v poľnohospodárstve, ktoré vznikli vplyvom zníženého domáceho dopytu po potravinách. V kompetitívnych výrobkoch dynamiku vývozu predikoval dopyt. Od roku 1993 však dochádza k negatívnemu vývoju v agrárnom zahraničnom obchode, keď sa zvyšuje záporné saldo z tohto obchodu zo -7,9 mld. v roku 1993 na -13,2 mld. v roku 1997. Objem zahraničného agrárneho obchodu negatívne ovplyvnilo aj rozdelenie ČSFR, keď sa bývalý transfer výrobkov medzi ČR a SR previedol do obchodných vzťahov dvoch samostatných štátov.

Celkovo možno hodnotiť slovenský agropotravinársky trh ako značne otvorený. Korene tohto stavu siahajú až do začiatku deväťdesiatych rokov, keď v rámci ekonomickej reformy, ešte v bývalom Československu sa uplatnili príliš liberálne prístupy a colná ochrana na agropotravinárske komodity sa stanovila na veľmi nízkej hladine, ktorá sa neskôr, už po rozdelení spoločnej republiky stala základom pre tarifikačnú a stanovenie bound rates v Uruguajskom kole GATT.

Medzi faktory, ktoré priamo ovplyvňovali vývoj agrárneho zahraničného obchodu v posledných troch rokoch patrili najmä:

- medzinárodné multilaterálne (GATT-WTO) a bilaterálne dohody, vplyvom ktorých sa znížila colná incidencia (až na 5% v roku 1996),
- absencia legislatívnych noriem, ktoré by zabránili dovozu dotovaných tovarov a tovarov s dumpingovými cenami (tieto boli prijaté až v roku 1997),
- zvyšovanie cien na svetovom trhu (obilniny),
- nedostatočná podpora trhovej infraštruktúry (informatika, marketingové organizácie, fond na podporu exportu, fond na podporu odbytu domácich výrobkov atd....),
- nízke exportné podpory agrárneho trhu (napr. v roku 1996 až 10-krát nižšie ako v ČR a MR).

Súhrn

Charakterizuje sa aktuálny stav slovenského poľnohospodárstva v období transformácie a analyzujú sa faktory, ktoré vplývajú na tento vývoj.

Slovenské poľnohospodárstvo má za sebou prvú fázu transformácie poľnohospodárstva, ktorá bola charakteristická znížením dopytu po potravinách, vznikom novej podnikateľskej štruktúry, ako aj navrátením vlastníckych vzťahov k pôde a ostatnému poľnohospodárskemu majetku. Zhruba od roku 1995 sa zvyšuje výkonnosť poľnohospodárstva, meraná vývojom hrubej poľnohos-

podárskej produkcie a pridanej hodnoty. Zlepšuje sa aj dôchodkovosť poľnohospodárskej výroby, a to vplyvom zvyšujúcich sa cien a úprav v ekonomických nástrojoch. Slovenský zahraničný obchod s agropotravinárskymi produktmi vykazuje zhoršujúce sa saldo, čo je odrazom ekonomickej transformácie, a to nielen v poľnohospodárstve, ale aj v potravinárskom priemysle, ktorý spracováva poľnohospodárske produkty.

Kľúčové slová: poľnohospodárska výroba, dôchodkovosť, konkurencieschopnosť, agrárny trh

Literatúra

BLAAS, G.: Návrh súhrnnej stratégie predvstupovej negociačnej pozície Slovenska pre vstup do EÚ. Bratislava, VÚEPP 1997. 149 s.
 Prehľad poľnohospodárskych politík. Paríž, OECD 1997. 238 s.
 ŠEVČÍKOVÁ, M. — BLAAS, G.: Aktualizácia koncepcie a zásad agrárnej politiky SR. (Výskumná správa). Bratislava, VÚEPP 1997. 69 s.

Kontaktná adresa:

doc. Ing. Viera Ižáková, CSc.

Výskumný ústav ekonomiky poľnohospodárstva a potravinárstva, Trenčianska 55, 824 80 Bratislava, tel.: 07/52 17 428, fax: 07/52 16 408, email: izakova@vuepp.sk

Acta oeconomica et informatica 2

Nitra, Slovaca Universitas Agriculturae Nitriae, 1998, s. 35—37

THE ADAPTATION PROCESSES OF POLISH AGRICULTURE TO THE EUROPEAN UNION PROCES ADAPTÁCIE POĽSKÉHO POĽNOHOSPODÁRSTVA EURÓPSKEJ ÚNII

Franciszek KAPUSTA

Agricultural and Teachers University, Siedlce, Poland

A current state of the Polish agriculture and adjustment processes of the Polish agriculture with a view to integration with the EU are presented. The relevant statistical data and comparative and descriptive methods were used in the analysis. This paper considers: integration of Polish agriculture in the fundamental areas (trade and institutional environments, regulation and real conditions), consequences for Polish agriculture of accession to the European Union and adjustment processes in Polish agriculture.

Key words: adjustment processes, integration, sphere, agriculture, methods, support

Introduction

Polish integration with the European Union and the desire to obtain a full membership belongs to priorities of the foreign and economic policy of the Polish Government and it is influencing more and more economic policy and economic conditions in Poland. Poland formally applied for a membership in April 1994. In many aspects, political and social, both parties (EU and Poland) work on the development of optimal integration strategies. It is clear that the Polish agriculture is the most difficult problem of integration.

The aim of this paper is to present a current state of Polish agriculture and adjustment processes of Polish agriculture to integration with the EU.

Sources and Methodology

Literature on the subject and statistical data were used in the paper (3,4). Mainly comparative and descriptive methods were used in the analysis.

The Development of Integration Processes of Poland with the EU

Integration processes of Polish agriculture with the European Union take place in four fundamental areas: trade environment, institutional environment, regulations and real conditions.

The adjustment in the area of trade consists of signing such treaties between Poland and the EU that, through bilateral trade liberalisation allow adaptation of the volume and the structure of agricultural trade of Poland to the requirements of the EU, bearing in mind the emerging comparative opportunities.

The adjustment in institutional environment consists of the development of market institutions, technical infrastructure and adaptation of legislative regulations to the requirements of modern market economy.

The adjustment in regulatory environment consists of the adjustment of agriculture support system in Poland to specific methods, scope and intensity of support of agriculture in the EU. Poland can not afford spending such sums of money on supporting farmers as it is the case in the EU countries. It is estimated that support for farmers in Poland constitutes about one third of the level adopted in the EU. It is expected that adjustment in this aspect will be a mutual process.